

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
ELHÚNYT TAGJAI FÖLÖTT TARTOTT
EMLÉKBESZÉDEK.

SZERKESZTI A FŐTITKÁR.

XV. KÖTET. — 3. SZÁM.

EMLÉKBESZÉD
HERÉNYI GOTHARD JENŐ

LEV. TAG FELETT

DR KONKOLY THEGE MIKLÓS

T. TAGTÓL

(Olvastatott a M. Tud. Akadémia 1910. május 30-án tartott összes ülésén.)

ARCZKÉPPEL

Ára 40 fillér.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1910.

EMLÉK BESZÉDEK

A M. T. AKADEMIA ELHUNYT TAGJAIRÓL.

I. kötet.	I. Korponay János l. t.-ről. <i>Kápolnai Pauer István</i> l. tagtól	— kor. 20 fill.
	II. Suhayda János lev. tagról. Dr. <i>Konek Sándor</i> r. tagtól	— > 20 >
	III. Morócz István lev. tagról. <i>Galgóczy Károly</i> lev. tagtól	— > 20 >
	IV. Révész Imre l. tagról. <i>Ballagi Mór</i> r. tagtól	— > 40 >
	V. Broca Pál külső tagról. <i>Lenhossek József</i> r. tagtól	— > 60 >
	VI. Asbóth Lajos lev. tagról. <i>Kápolnai Pauer István</i> lev. tagtól	— > 20 >
	VII. Ami Boué külső tagról. Dr. <i>Szabó József</i> r. tagtól	— > 20 >
	VIII. Fabritius Károly lev. tagról. <i>Kozma Ferencz</i> lev. tagtól	— > 80 >
	IX. Jerney János emlékezete. <i>Gyárfás István</i> lev. tagtól	— > 40 >
	X. Mihályi Károly lev. tagról. <i>Domanovszky Endre</i> lev. tagtól	— > 20 >
II. kötet.	I. Molnár Aladár levelező tagról. <i>Tanárky Gedeon</i> l. tagtól	— > 40 >
	II. Árkosi Benkő Dániel lev. tagról. <i>Galgóczy Károly</i> lev. tagtól	— > 20 >
	III. Mailáth Gy. emlékezete. Gr. <i>Szécsen Antal</i> t. tagtól	— > 20 >
	IV. Charles Róbert Darwin k. tagról. <i>Margó Tivadar</i> r. tagtól	— > 80 >
	V. Wöhler Frigyes k. tagról. <i>Nendtvich Károly</i> l. tagtól	— > 20 >
	VI. Érkövy Adolf l. tagról. <i>Galgóczy Károly</i> l. tagtól	— > 20 >
	VII. Zsivora György l. tagról. <i>Tóth Lőrincz</i> rendes tagtól	— > 40 >
	VIII. Fenzl Ede k. tagról. Dr. <i>Haynald Lajos</i> igazg. és t. tagtól	— > 60 >
	IX. Sainte-Claire Deville Henrik k. t.-ről. <i>Than Károly</i> r. tagtól	— > 60 >
	X. Mignet Ferencz k. tagról. <i>Trefort Agoston</i> igazg. tagtól	— > 20 >
III. kötet.	I. Tarczy Lajos rendes tagról. <i>Török József</i> r. tagtól	— > 20 >
	II. Thiers Lajos Adolf k. tagról. <i>Trefort Agoston</i> t. tagtól	— > 20 >
	III. Lönnrot I. k. tagról. <i>Hunfalvy Pál</i> r. tagtól	— > 40 >
	IV. Baintner János l. tagról. <i>Apáthy István</i> r. tagtól	— > 20 >
	V. Guizot Ferencz k. tagról. <i>Trefort Agoston</i> t. tagtól	— > 20 >
	VI. Horváth Cyrill tisz. tagról. Dr. <i>Pauer Imre</i> tisz. tagtól	— > 20 >
	VII. Davis József Bernát k. tagról. <i>Lenhossek József</i> rendes tagtól	— > 40 >
	VIII. Vandrák A. lev. tagról. <i>Vécsey Tamás</i> lev. tagtól	— > 40 >
	IX. Konek Sándor r. tagról. <i>Kautz Gyula</i> r. tagtól	— > 20 >
	X. Kruesz Krizosztom t. tagról. <i>Hollósy Jusztinián</i> lev. tagtól	— > 40 >
IV. kötet.	I. Zsoldos Ign. r. tagról. <i>Tóth Lőrincz</i> r. tagtól	— > 60 >
	II. Benfey Tivadar k. tagról. <i>Budenz József</i> r. tagtól	— > 20 >
	III. Frankenburg Adolf l. tagról. <i>Vadnai Károly</i> l. tagtól	— > 40 >
	IV. Tárkányi Béla József t. tagról. <i>Szvorényi József</i> t. tagtól	— > 60 >
	V. Dr. Henle Jakab k. tagról. Dr. <i>Mihalkovics Géza</i> r. tagtól	— > 20 >
	VI. Pompéry János l. tagról. <i>Joannovics György</i> t. tagtól	— > 20 >
	VII. Gyárfás István l. tagról. <i>Szilágyi Sándor</i> r. tagtól	— > 20 >
	VIII. Kovács Pál lev. tagról. <i>Vadnai Károly</i> r. tagtól	— > 20 >
	IX. Ladányi Gedeon l. tagról. <i>Szabó Károly</i> r. tagtól	— > 20 >
	X. Korizmics László t. tagról. <i>Galgóczy Károly</i> lev. tagtól	— > 20 >
V. kötet.	I. Fábíán Gábor rendes tagról. <i>Zichy Antal</i> t. tagtól	— > 20 >
	II. Tanárky Gedeon lev. tagról. <i>Tóth Lőrincz</i> r. tagtól	— > 80 >
	III. Dr. Zlamál Vilmos lev. tagról. <i>Galgóczy Károly</i> lev. tagtól	— > 20 >
	IV. Fleischer Leberecht Henrik k. t.-ről. <i>Goldziher Ign.</i> l. tagtól	— > 60 >
	V. Hornyik János lev. tagról. <i>Szilágyi Sándor</i> r. tagtól	— > 40 >
	VI. Reichard Henrik Vilmos k. tagról. <i>Kanitz Ágost</i> lev. tagtól	— > 40 >
	VII. Boissier Péter Edmund k. tagról. Dr. <i>Haynald Lajos</i> t. tagtól	— > 40 >
	VIII. Greguss Ágost rendes tagról. <i>Bánóczi József</i> l. tagtól	— > 40 >
	IX. Grote Artur külső tagról. Dr. <i>Duka Tivadar</i> l. tagtól	— > 20 >
	X. Rózsay József t. tagról. Dr. <i>Batizfalvy Sámuel</i> l. tagtól	— > 40 >

Guthrie Lewis

HERÉNYI GOTHARD JENŐ L. T. EMLÉKEZETE.

Dr. KONKOLY THEGE MIKLÓS tiszteleti tagtól.

(Olvastatott a M. Tud. Akadémia 1910 május 30-án tartott összes ülésen.)

1909 május 29-én, délután 3 és 4 óra között hamvadt el teljes csöndben a magyar tudományos világnak egyik elsőrangú csillaga, a kit a kérlelhetetlen halál kiragadott övéi, barátai és tudós ismerősei köréből. Mindnyájan egyaránt érzik elvesztét. Mindannyia számára pótolhatatlan a jellemes férfiú és ritka jó testvér, mert ha valakire, akkor Gothardra illett a »testvér« elnevezés úgy a múltban, mint élete legutolsó szakában, a szónak legnemesebb értelmében. Hiszen a megboldogult olyan gyengéd szeretettel ölelte magához Sándor öcsse gyermekeit, akár csak a sajátjai lennének. Hogy barátjai mit vesztek benne, azt minden bizonynyal e sorok írója érzi át legjobban! Gothard Jenő nyílt, őszinte jellem volt, ragaszkodó természettel, a ki valóságban soha senkinek sem ártott. Bárha a ragaszkodást soha nyíltan nem mutatta, de tetteivel annál inkább tanúsította: megérezte, a kit ő szeretett. A kire jóindulatát fordította, vakon követte tanácsát, Minthogy csendes, megfontolt egyéniség volt. Jól értett ahhoz, hogy lobbanékony természetű barátait nyugodt szavával mérsékelje, a kik készséggel hajlottak szavára, mivel őszinte jóindulatáról meg voltak győződve.

A tudomány egen is elhamvadt egy elsőrendű csillag, midőn Gothard Jenő elköltözött. Az a szigorú kritikus, az asztrofizikus H. C. Vogel tanár is elsőrangú tehetségként és őszinte barátjaként tisztelte. Sajátságos, hogy Vogel, ez a nagy tudós, épen két magyar embert nevezett legjobb és legőszintébb barátjai-

nak, kik közül az egyik éppen Gothard Jenő volt. Midőn e sorok írója 1908 őszén Leipzigban meglátogatta Vogel tanár nővérét, Dohmke tanárnét, megtudta tőle, hogy valahányszor Vogel haragos volt és magyar barátaira terelődött a szó, arcza nyomban felderült és örömmel kiáltott fel: az én kedves barátom Gothard! Úgy látszik, hogy a nagy tudós szintén érezte Gothard Jenő egyéniségének lebilincselő erejét és méltányolta a tudományát, tudását mindenestre inkább, mint a hogyan tulajdon hazájában tapasztalta. A hírneves asztrofizikus és közös barátunk, J. Hartmann, dolgozatainak egyikében, a mely röviddel az Astronomische Nachrichten-ben is megjelent, kiváló szíves hangon emlékezett meg Gothard Jenő tevékenységéről.

Gothard Jenő 1857 május 31-én, családja ősi fészkében született. Középiskoláit a premontrei kanonokok szombathelyi főgimnáziumában végezte, melynek abban az időben a tudós Kuncz Adolf volt igazgatója, a ki azonban hamarosan igazgatóból jó barátjává lett. Kuncz neves fizikus volt, a ki kedvelt tanítványának érdeklődését a fizika és kémia iránt fel tudta kelteni. Közben megismerkedett Gothard Fehér Ipolylyal, jól ismert magyar fizikussal is, a ki az időben a híres esztergomi benczés főgimnázium igazgatója volt. A nagyszerű elegáns férfiú, a kit általán európai műveltségű emberként ismertek és a ki nem régen mint szerzetének főapátja halt meg, szintén a fizika mellett lelkesítette az ifjú Gothard Jenőt úgy, hogy ennek már tanuló korában saját laboratóriuma és műhelye volt, a melyben gőzgépmodelleket, villanyozó gépeket, villamos motorokat és sok egyebet maga készített.

Midőn Gothard Jenő a gimnáziummal elkészült, a bécsi műegyetemre ment, hol Herr és Tinter, és mások előadásait hallgatta, mely előadások kapcsán szerette meg a csillagászatot. E mellett a műegyetem műszerésznél gyakorlati műszertant is tanult, miközben kiváló szerkesztőtehetséget árult el úgy, hogy bátran lehet mondani Gothard Jenőről, hogy született fizikus, konstruktor és mechanikus volt. Sohasem tudták, hogy voltaképen mikor is dolgozik, egyszer csak előállott a kész műhelyrajzzal és nem-sokára a félig, vagy teljesen elkészült műszert is meg lehetett találni műhelyében. Ebből is látni, hogy milyen gyorsan és könnyen konstruált.

Mikor befejezte a műegyetemet és vizsgálait letette, arra határozta el magát, hogy ősi birtokán, Herényben, fizikai és kémiai laboratóriumot rendez be magának, illetőleg kezdetleges laboratóriumát és hasonlóképen kezdetleges műhelyét kifejleszti. Ekkor rendezte Zichy Jenő gróf Székesfehérváron az országos iparkiallitást. Minthogy pedig a gróf mindkettőnket barátjai közé számlált, a kedvéért Gothard Jenő is, én is többfélét állítottunk ki, a mikor Gothard Jenő műszerei máris magukra tereltek a szakemberek érdeklődését.

A kiállítás bezárása után Gothard Jenő öcscsének, Sándornak, Fehér Ipoly és Kuncz Adolf igazgatóknak társaságában meglátogatta az ógyallai csillagdát, a hol néhány napot töltöttek. A látogatás eredménye az volt, hogy a tervezett laboratórium megnövekedett egy forgó kupolával, spektrál-műszerek gyűjteményével és más egyébbel.

Ettől az időtől fogva Gothard Jenő, jobbára e sorok írójának társaságában, sok tudományos tanulmányutat tett Európában, sőt 1896-ban Harkányi Béla báró doktorral meglátogatta a chicagói kiállítást is, mely látogatással természetesen összekötötték a nevezetesebb északamerikai csillagdák meglátogatását is.

Gothard Jenő csillagdját egy Browning-With-féle tükröteleszkoppal szerelte fel, melyet a sorok írója engedett át neki. Ezt a magában véve kitűnő műszert időnként folyamán addig-addig tökéletesítette, hogy tulajdon építője sem ismert volna már reá. A műszernek 250 mm. volt a nyílása, a mai fogalmak szerint tehát igen szerény műszer. És éppen ez az, a mi a szakemberek bámulatát felkeltette, hogy ez a módfelett tevékeny ember ezzel az eszközzel oly csodálatos eredményeket ért el. Dolgozatait jobbára az *Astronomische Nachrichten*-ben hozta nyilvánosságra.

Egyik nagyobb publikációja volt: »Publikationen des Astrophysikalischen Observatoriums zu Herény (Ungarn) I. füzet, a melyben az obszervatórium leírásán kívül a saját spektroszkopikus vizsgálódásait is közölte, melyeket az első két esztendőben végzett, valamint néhány alkalmi észlelést is a Jupiteren és a Marson.

Gothard Jenő sok üstökösspektrumot figyelt, az U Orionis és a γ Cassiopejæ spektrumát, de a tudományos világban becses nevet csak a fényképezés útján felfedezett kis csillagocskával szerzett

a Lyra gyűrűködében. Mikor ezt a kis csillagot a negatívon felfeltálta, nyomban sürgönyözött Weiss tanárnak Bécsbe és telefonált nekem, — minthogy az akkori fogalmak szerint nagy távolságra mi telefonáltunk elsőnek Gothard Jenővel — hogy vizuális módon is kutassuk a csillagot. A keresés természetesen újra nemleges eredménnyel végződött, sőt a bécsi csillagda egy ifjú óriása koczkáztatta azt a véleményét is, hogy a felfedezés nem reális, talán piszok van a lemezen. (6—8 negatívon sorjában ugyanazon a helyen piszok lett volna! Így kezelték és így tisztelték az asztrometer urak a csillagfényképezést!!!) Aztán kiderült, hogy mégsem piszok volt az, hanem csillag. Gothard Jenő legszebb észlelései, a miket a Nova Aurigae-n és a Nova Persei-n spektrografikusan végzett, továbbá az 1892. I. üstökös spektrumának észlelése, a melylyel kapcsolatban határozottan kimutatta, hogy az üstökösspektrum fénysávai teljesen azonosak a szénvegyületek fénysávaival.

Gothard Jenőnek ezek az észlelései máig is megtartották teljes tudományos értéküket, minthogy Scheiner tanár az ő pompás munkájában, »*Populäre Astrophysik*« (a melyet azonban a szakember is haszonnal forgathat), 646. lapján nemcsak szóvá teszi őket, hanem Gothard észleléseit reprodukálja is.

Ezeknek a kényes feltételeknek kapcsán csakhamar kiderült, az, hogy a műszeren eredetileg elhelyezett két hüvelykes nyílású kereső, mint vezető távcső teljes mértékben elégtelen. Gothard Jenő erre dr. Sigmund von Merz lovagtól egy négy és fél hüvelykes pompás objektívet szerzett, melyet maga montírozott és maga látott el saját szerkesztésű és saját kivitelű pointer okulárral.

Halála előtt körülbelül egy évvel abban fáradozott, hogy egy Merz-féle 7 hüvelykes objektívet pointer gyanánt alkalmazzon a 10 hüvelykes reflektorra, melyet közös barátunktól, Max Pauly dr.-tól, csere útján szerzett. Munkájában addig jutott, hogy az objektívet alumíniumba foglalta, az objektívfejet és a csövet is alumíniumból elkészítette. Csak az összeillesztés volt még hátra és ráhelyezés a reflektorra, a mikor a szívszélhűdés hirtelen megölte a jeles tudóst.

Legnevezetesebb munkái az *Astronomische Nachrichten*-ben jelentek meg, még pedig a következők:

1. Spektroskopische Beobachtungen des grossen Septemberkometen 1882 in Herény (A. N. 103. köt. 377. o.).
2. Spektroskopische Beobachtungen des grossen Septemberkometen 1882 II. in Herény, 1882 6. Mai (A. N. 105. köt. 311. o.).
3. Beobachtungen des Kometen 1883 Brooks-Swift in Herény. 1883 März. (A. N. 105. köt. 135. o.).
4. Beobachtungen der hellen Linien im Spektrum von γ Cassiopejæ in Herény. 1883. 27. August (A. N. 106. köt. 393. o.).
5. Beobachtungen der hellen Linien im Spektrum von γ Cassiopejæ und β Lyrae in Herény, 1884 10. Feb. (A. N. 108. köt. 233. o.).
6. Spektroskopische Beobachtungen des Kometen 1884 I. in Herény am 24. April 1884. (A. N. f. 9. köt. 109. o.).
7. Polhöhenbestimmung des Astrophysikalischen Observatoriums in Herény. 1884 1. Nov. (A. N. 110. köt. 267. o.).
8. Die Periodische Veränderlichkeit des Spektrums von β Lyrae. Herény, 1885 6. Feb. (A. N. III. köt. 161. o.).
9. Über den neuen Stern im grossen Andromeda-Nebel, Herény. 1885 23. Sept. (A. N. 112. köt. 390. o.).
10. Neuer Stern bei ξ Orionis, Herény. 1886 8. Feb. (A. N. 114. köt. 105. o.).
11. Anwendung der Photographie zu Meridian-Beobachtungen. Herény, 1886 30. Sep. (A. N. 115. köt. 315. o.).
12. Bemerkung zu A. N. 2749, betreffend den Ringnebel in der Leier. Herény, 1886 30. Okt. (A. N. 115. köt. 303. o.).
13. Beobachtungen des Andromeda-Nebels, Herény, 1886 5. Okt. (A. N. 115. köt. 252. o.).
14. Photographische Aufnahmen in Herény. 1886 22. Sept. (A. N. 115. köt. 221. o.).
15. Mutmassliche starke Eigenbewegung eines Sternes im Sternhaufen G. C. 4440. Auszug aus einem Schreiben des Herrn Eugen von Gothard in Herény, vom 4. Január 1887. an den Herausgeber (A. N. 116. köt. 257. o.).
16. Photographische Aufnahme des Kometen 1888 I. Herény. 1888 4. April. (A. N. 119. köt. 96. o.).
17. Photographische Aufnahme der Mond-Finsterniss am 12. Juli 1889. Herény. 1889 24. Juli (A. N. 122. köt. 351. o.).

18. Über den neuen Stern in der Auriga. Spektroskopische Beobachtungen auf dem Astrophysikalischen Observatorium in Herény. 1892 15. Február (A. N. 129. köt. 93. o.).

19. Über die Nova-Aurigae. Herény. 1893 26. Sep. (A. N. 131. köt. 27. o.).

20. Spektroskopische Beobachtung des Kometen 1882. Herény, 1882 15. Mai (A. N. 129. köt. 405. o.).

21. Über das Spektrum der Nova-Aurigae verglichen mit Nebelspektren. Herény, 1892 14. Okt. (A. N. 131. köt. 141. o.).

22. Über den Nebel in der Nähe von BD+34°, 1908. Herény 6. 1869 Okt. (A. N. 131. köt. 159. o.).

23. Über die Bedeutung der Photographie zur Beobachtung der Nebelflecken von H. C. Vogel. 1888 Juni (A. N. 119. köt. 337. o.). Ebben a cikkében emlékszik meg Vogel Gothardnak fényképészeti tevékenységéről igen elismerő hangon.

24. Kometen-Beobachtungen im Jahre 1886. Herény. 1886 den 27. Dezember. (A. N. 116. köt. 121. o.).

25. Der kleine Barnardsche Nebel bei M. 57. Herény. 1894 (A. N. 135. köt. O. o.).

26. Periodische Veränderungen im Spektrum der Nova-Persei. Herény, 1901 1. Mai (A. N. 155. köt. 269. o.).

27. Beobachtungen des Spektrums der Nova-Persei. 3. 1901. Herény, 1901 25. August (A. N. 157. köt. 143. o.).

28. Die Entstehung der Photographischen Aureole um die Nova (3. 1901.) Persei. Herény. 1901 6. Sept. (A. N. 156. köt. 283. o.).

Az említettekén kívül még hosszú sorozat cikket, rövidebb, hosszabb terjedelemben, találunk Gothard Jenő tollából a következő helyeken: »Zeitschrift für Instrumentenkunde«, »Zentralzeitung für Optik und Mechanik«, »Eder's Jahrbuch für Photographie und Reproduktionstechnik«, »Photographische Rundschau«, »Photographische Notizen« és más sok helyen.

Előadási sorozatot tartott Budapesten a természettudományi Társulatban, melynek kiadványaiban megjelent »A photographia« című munkája. Továbbá 1888-ban ugyanezen társulatban két előadást tartott, mely szintén nyomtatásban jelent meg e címen: »Az újabbkori csillagászat módszerei és megfigyelési módjai« (Népszerű gyűjtemény IX. köt. 53. füzet, 1888.). Eze-

ken kívül a tudományos Akadémia kiadványaiban is jelentek meg Gothard Jenőtől értekezések.

Szóba került már, hogy Gothard Jenő szenvedélyesen foglalkozott a gyakorlati mechanikával. Az eszközök és műszerek otthonkészítésének többféle előnye van, a miket csak azok méltányolhatnak eléggé, a kik ilyen segédeszközöket maguk is tudnak készíteni.

Ha a csillagászok a gyakorlati mechanikában annyira jártasak lennének, mint Gothard Jenő volt, akkor a »Szörnyszülöttek«-nek nevezett alkotásokból talán csak egy tized létesülne.

Gothard Jenő egy hajszálig pontosan tudta, hogy attól a műszertől, melyet maga készített, mit várhatott, ismerte annak minden legapróbb részét, előnyeit és hátrányait. A sötétben is teljes biztonsággal kezelte a műszereket. Készítésük által tökéletesítette továbbá kézi ügyességét is, a melyre költségkímélés céljából igen nagy szüksége volt, minthogy soha semmiféle anyagi támogatásban nem részesült.

1895-ben Vas megyében nagyarányú társaság alakult a Rába erejének kihasználására magas feszültségű villamosáram fejlesztése céljából, mely áram Szombathely, Sopron és Sárvár világítására, valamint több ipari üzem elektromos erővel való ellátására szolgálna. Az asztrofizikai tudomány nagy kárára Gothard Jenőt is magával sodorta ez a vállalkozás, melynek igazgatója lett. Ez a »kitüntetés« nemcsak, hogy tudományos tevékenységétől elrabolta minden idejét, de idegörlő gondjaival minden valószínűség szerint korai halálát is okozta. Attól az időtől fogva Herény megszűnt a tudomány hajléka lenni, a hol immár minden csupa villamosság és a grófi elnök volt, a ki kedvéért Gothard Jenő az igazgatóságot, szemben az ilyenféle vállalatok igazgatóival, nyomorúságos fizetésért vállalta, a mire tulajdonképen szüksége sem volt. De a mint leköszönt az igazgatóságról, oly boldog volt, hogy sugárzó arczczal jelentette ki előttem: »Éppen oly jól érzem magam, miként te annak idején, a mikor a miniszterelnök a parlament feloszlátása által téged megszabadított a képviselőség kínjaitól.« Ebből a nyilatkozatból világosan látszik, hogy Gothard később már nem érezte jól magát a villamos vállalatnál, a mit igenis természetesnek találtam.

Úgy látszik azonban, hogy későn következett be a belátás, a sok igazgatói gond megtámadta egészségét. Beteges lett, a telet jobbra Olaszországban, Algírban, Egyiptomban töltötte, a honnan egy alkalommal egészen Karthunig hatolt délre, hogy a délvidéki eget is lássa.

Gothard Jenő csendes, nyugodt munkás volt, szakmájáról nem sokat beszélt, de annál többet cselekedett. 1890-ben levelező tagjául választotta a magyar tudományos Akadémia, továbbá a Royal Astronomical Society, az Astronomische Gesellschaft és több más tudós társaságnak is tagjává lett. A Wiener Photographische Gesellschaft a Voigtländer-féle ezüst éremmel tüntette ki, az 1887-iki bécsi fényképészeti kiállításon arany érmet nyert. 1889-ben Berlinben és Moszkvában fényképkiállítás alkalmával a legmagasabb kitüntetésben részesült.

1909 május 29-én részt vett Gothard Jenő a szombathelyi Mayer-féle gépgyár részvénytársaság ülésén, melynek igazgatósági tagja volt. Itt igen vidám volt, több tréfás dolgot is mondott el, azután visszatért Herénybe. Ebéd után kevéssé lepihent és meghagyta mechanikusának, hogy 4 órakor keltse fel. De rémülten rohant el a mechanikus Gothard Jenő szobájából, a mikor szeretett, jó urát halva találta.

Elmondhatjuk tehát erről a ritka férfuról, a ki az α Centauri és a déli kereszt látása kedvéért egésze Karthunig fáradt el, hogy halála éppen olyan csendes volt, mint élete, derült kedéllyel aludt el és többé fel nem ébredt.

VI. kötet.	I. Petzval Ottó r. tagról. <i>Kondor Gusztáv</i> l. tagtól	— kor. 20 fill.
	II. Ökröss Bálint lev. tagról. <i>Tóth Lőrincz</i> r. tagtól	— > 40 >
	III. Hunfalvy János r. tagról. <i>Keleti Károly</i> r. tagtól	— > 60 >
	IV. Tóth Ágoston lev. tagról. <i>Hollán Ernő</i> t. tagtól	— > 40 >
	V. Oppolzer Tivadar külső tagról. <i>Konkoly Miklós</i> tiszt. tagtól	— > 30 >
	VI. Paúr Iván lev. tagról. <i>Hampel József</i> l. tagtól	— > 50 >
	VII. Pauer János l. tagról. Dr. <i>Czobor Béla</i> l. tagtól	1 > 20 >
	VIII. Heer Oszwald külső tagról. <i>Klein Gyula</i> l. tagtól	— > 80 >
	IX. Balogh Kálmán r. tagról. <i>Högyes Endre</i> r. tagtól	1 > 20 >
	X. Pott Frigyes Ágoston k. tagról. <i>Pecz Vilmos</i> l. tagtól	— > 40 >
	XI. Danielik János t. tagról. <i>Szvorényi József</i> t. tagtól	— > 60 >
	XII. Apáthy István r. tagról. <i>Matlekovics Sándor</i> l. tagtól	— > 60 >
	XIII. Rómer F. Flóris r. tagról. <i>Hampel J.</i> l. tagtól	1 > 20 >
	XIV. Zsigmondy Vilmos l. tagról. <i>Péchy Antal</i> l. tagtól	— > 50 >
	XV. Rónay János Jácint r. tagról. <i>Pór Antal</i> l. tagtól	— > 60 >

VII. kötet.	I. Pesty Frigyes r. tagról. <i>Ortvay Tivadar</i> l. tagtól	— > 30 >
	II. Gorové István t. tagról. <i>György Endre</i> l. tagtól	— > 40 >
	III. Beöthy Leó l. tagról. <i>György Endre</i> l. tagtól	— > 40 >
	IV. Jendrassik Jenő r. tagról. <i>Klug Nándor</i> l. tagtól	— > 60 >
	V. Rádsza Rádszendrálála Mitra k. t.-ről. <i>Duka Tivadar</i> l. tagtól	— > 80 >
	VI. Kacsokovics Lajos l. tagról. <i>Nagy Iván</i> r. tagtól	— > 20 >
	VII. Ballagi Mór r. tagról. <i>Imre Sándor</i> r. tagtól	1 > — >
	VIII. Lenhossék József r. tagról. <i>Mihalkovics Géza</i> r. tagtól	— > 90 >
	IX. Haán Lajos l. tagról. <i>Zsilinszky Mihály</i> l. tagtól	— > 60 >
	X. Keleti Károly r. tagról. <i>Jekelfalussy József</i> l. tagtól	— > 60 >

VIII. kötet.	I. Szücs István lev. tagról. <i>Ballagi Géza</i> l. tagtól	— > 60 >
	II. Renan mint orientalista. <i>Goldziher Ignác</i> r. tagtól	2 > — >
	III. Pančić József külső tagról. <i>Kanitz Ágost</i> l. tagtól	— > 80 >
	IV. Bárány Kemény Gábor t. tagról. <i>György Endre</i> l. tagtól	— > 60 >
	V. Wenzel Gusztáv r. tagról. <i>Vécsey Tamás</i> r. tagtól	1 > 50 >
	VI. Sir Richard Owen k. tagról. <i>Margó Tivadar</i> t. tagtól	1 > — >
	VII. Vajkay Károly l. tagról. <i>Tóth Lőrincz</i> r. tagtól	— > 60 >
	VIII. Grünwald Béla l. tagról. <i>Láng Lajos</i> r. tagtól	— > 60 >
	IX. Deák Farkas r. tagról. <i>Bárány Radvánszky Béla</i> t. tagtól	— > 30 >
	X. Szabó Károly r. tagról. <i>Szilágyi Sándor</i> r. tagtól	— > 30 >
	XI. Markusovszky Lajos t. tagról. <i>Högyes Endre</i> r. tagtól	— > 60 >
	XII. Roscher Vilmos k. tagról. <i>Kautz Gyula</i> r. tagtól	1 > 50 >

IX. kötet.	I. Cantù Caesar k. tagról. <i>Óváry Lipót</i> l. tagtól	— > 60 >
	II. Dankó József lev. tagról. <i>Pór Antal</i> r. tagtól	— > 60 >
	III. Nagy Imre r. tagról. <i>Fejérpataky László</i> r. tagtól	— > 50 >
	IV. Ludwig K. F. V. k. tagról. <i>Klug Nándor</i> r. tagtól	— > 60 >
	V. Kronecker Lipót k. tagról. <i>Rados Gusztáv</i> l. tagtól	— > 30 >
	VI. Margó Tivadar t. tagról. <i>Entz Géza</i> r. tagtól	— > 60 >
	VII. Gneist Rudolf k. tagról. <i>Concha Győző</i> l. tagtól	— > 80 >
	VIII. Du Bois-Reymond E. k. tagról. <i>Thanhoffer L.</i> r. tagtól	— > 60 >
	IX. Xántus János l. tagról. <i>Mocsáry Sándor</i> l. tagtól	— > 60 >
	X. Hazzlinszky Frigyes r. tagról. <i>Mágócsy-Dietz S.</i> l. tagtól	— > 80 >
	XI. Finály Henrik l. tagról. <i>Márki Sándor</i> l. tagtól	1 > 20 >
	XII. Török József és Antal Géza tagokról. <i>Högyes Endre</i> r. tagtól	— > 60 >

X. kötet.	I. Spencer Wells k. tagról. <i>Duka Tivadar</i> l. tagtól	— > 30 >
	II. Szathmáry György l. tagról. <i>Zsilinszky Mihály</i> r. tagtól	— > 60 >
	III. Gladstone W. E. k. tagról. <i>György Endre</i> l. tagtól	— > 60 >
	IV. Ábel Jenő l. tagról. <i>Hegedüs István</i> l. tagtól	— > 60 >
	V. Horvát Boldizsár t. tagról. <i>Tóth Lőrincz</i> r. tagtól	1 > — >
	VI. Nagy Iván r. tagról. <i>Márki Sándor</i> l. tagtól	— > 40 >
	VII. Mihalkovics Géza r. tagról. <i>Thanhoffer Lajos</i> r. tagtól	— > 50 >

X. kötet.	VIII. Pasteur Lajos k. tagról. <i>Högyes Endre</i> r. tagtól	1 kor. — fill.
	IX. Capasso Bertalan k. tagról. <i>Óváry Lipót</i> l. tagtól	— > 30 >
	X. Jurányi Lajos r. tagról. <i>Mágócsy-Dietz Sándor</i> l. tagtól ...	1 > — >
	XI. Bunsen Róbert k. tagról. <i>Than Károly</i> r. tagtól	1 > — >
	XII. Gr. Andrásy Manó l. tagról. <i>Br. Radvánszky Béla</i> t. tagtól	— > 30 >
XI. kötet.	I. Domanovszky Endre l. tagról. <i>Alexander Bernát</i> l. tagtól ...	— > 30 >
	II. Hauer Ferencz k. tagról. <i>Böckh János</i> l. tagtól	1 > 20 >
	III. Télyi Iván l. tagról. <i>Pecz Vilmos</i> l. tagtól	— > 80 >
	IV. Szilágyi Sándor r. tagról. <i>Fraknoi Vilmos</i> r. tagtól	2 > — >
	V. Laufenauer Károly l. tagról. <i>Ketty Károly</i> l. tagtól	— > 30 >
	VI. Arneth Alfréd k. tagról. <i>Károlyi Árpád</i> r. tagtól	— > 40 >
	VII. Hollós Jusztonián l. tagról. <i>Fehér Ipoly</i> t. tagtól	— > 40 >
	VIII. Jekelfalussy József r. tagról. <i>Vargha Gyula</i> l. tagtól ...	— > 40 >
	IX. Fodor József r. tagról. <i>Högyes Endre</i> r. tagtól	— > 20 >
	X. Horvát Árpád l. tagról. <i>Károlyi Árpád</i> r. tagtól	— > 40 >
	XI. Halász Ignác l. tagról. <i>Szilasi Móricz</i> l. tagtól	— > 40 >
	XII. Tóth Lőrincz r. tagról. <i>Vécsey Tamás</i> r. tagtól	1 > — >
XII. kötet.	I. Taine Hippolyt k. tagról. <i>Alexander Bernát</i> l. tagtól ...	— > 60 >
	II. Heller Ágost r. tagról. <i>Fröhlich Izidor</i> r. tagtól	— > 60 >
	III. Kerékgyártó Árpád l. tagról. <i>Békefi Remig</i> l. tagtól	— > 60 >
	IV. Plósz Pál l. tagról. <i>Lengyel Béla</i> r. tagtól	— > 30 >
	V. Bethlenfalvi Balássy Ferencz l. tagról. <i>Szentkláray Jenő</i> l. tagtól	— > 80 >
	VI. Kondor Gusztáv l. tagról. <i>Kövesligethy Radó</i> l. tagtól ...	— > 60 >
	VII. Kronos Ferencz k. tagról. <i>Wertheimer Ede</i> l. tagtól	— > 30 >
	VIII. Bertrand Sándor k. tagról. <i>Wosinsky Mór</i> l. tagtól	— > 30 >
	IX. Torma Károly r. tagról. <i>Téglás Gábor</i> l. tagtól	— > 60 >
	X. Czobor Béla r. tagról. <i>Békefi Remig</i> l. tagtól	— > 80 >
	XI. Ráth Zoltán l. tagról. <i>Vargha Gyula</i> l. tagtól	— > 60 >
	XII. Szigeti József l. tagról. <i>Berczik Árpád</i> l. tagtól	— > 45 >
XIII. kötet.	I. Mátyás Flórián r. tagról. <i>Békefi Remig</i> l. tagtól	— > 40 >
	II. Pulszky Ágost l. tagról. <i>Concha Győző</i> r. tagtól	— > 80 >
	III. Staub Móricz l. tagról. <i>Mágócsy-Dietz S.</i> l. tagtól	— > 80 >
	IV. Gróf Kuun Géza tisz. és ig. tagról. <i>Goldziher I.</i> r. tagtól.	— > 60 >
	V. Br. Radvánszky Béla t. és ig. tagról. <i>Zsilinszky M.</i> r. tagtól.	— > 60 >
	VI. Fayer László lev. tagról. <i>Balogh Jenő</i> lev. tagtól	1 > — >
	VII. Hoffmann Pál r. tagról. <i>Vécsey Tamás</i> r. tagtól	— > 30 >
	VIII. Wosinsky Mór l. tagról. <i>Ortvay Tivadar</i> r. tagtól	1 > — >
	IX. Reclus Elisée k. tagról. <i>Lóczy Lajos</i> r. tagtól	— > 80 >
	X. Csaplár Benedek l. tagról. <i>Ortvay Tivadar</i> r. tagtól	1 > 20 >
	XI. Schmidt Sándor l. tagról. <i>Schafarzik Ferencz</i> l. tagtól ...	— > 60 >
	XII. Hegedüs Sándor r. tagról. <i>Nagy Ferencz</i> r. tagtól	— > 80 >
XIV. kötet.	I. Bubics Zsigmond t. tagról. <i>Ortvay Tivadar</i> r. tagtól ...	1 > 20 >
	II. Sir William Thomson, lord Kelvin l. tagról. <i>Fröhlich</i> <i>Izidor</i> r. tagtól	1 > — >
	III. Falk Miksa l. tagról. <i>Gaal Jenő</i> r. tagtól	— > 40 >
	IV. Vadnai Károly r. tagról. <i>Berczik Árpád</i> r. tagtól	— > 40 >
	V. Széchy Károly l. tagról. <i>Dézi Lajos</i> l. tagtól	— > 60 >
	VI. Boissier Gaston k. tagról. <i>Csengeri János</i> l. tagtól	— > 60 >
	VII. De Goeje M. és Barbier de Meynard k. tagokról. <i>Gold-</i> <i>ziher Ignác</i> r. tagtól	— > 60 >
	VIII. Brusa Emil k. tagról. <i>Balogh Jenő</i> l. tagtól	— > 60 >
	IX. Högyes Endre r. tagról. <i>Tangl Ferencz</i> l. tagtól	— > 60 >
	X. Lipthay Sándor r. tagról. <i>Kherndl Antal</i> r. tagtól	— > 60 >
	XI. Schenek István l. tagról. <i>Kosutány Tamás</i> l. tagtól	— > 30 >
	XII. Kóváry László l. tagról. <i>Márki Sándor</i> l. tagtól	1 > — >
XV. kötet.	I. Moissan Henrik k. tagról. <i>Lengyel Béla</i> r. tagtól	— > 40 >